

Státní okresní archiv Domažlice se sídlem v Horšovském Týně

Národní fronta – místní výbor Klenčí pod Čerchovem

1948–1968

Inventář

EL NAD č.: 2014

AP č.: 503

Monika Žáčková

Horšovský Týn 2019

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce archiválií	3
II. Vývoj a dějiny archivního fondu	5
III. Archivní charakteristika archivního fondu	6
IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu	6
V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky	7
Seznam použitých pramenů a literatury	8

Příloha:

Seznam použitých zkratk	9
-------------------------	---

Inventární seznam:

1. Orgány MAV NF a MV NF	11
2. Úřední agenda MAV NF	11

I. Vývoj původce archiválií

Preferovaná forma jména původce: Národní fronta Místní akční výbor Klenčí pod Čerchovem

Datum vzniku: 25. 2. 1948

Datum zániku: 1954

Preferovaná forma jména původce: Národní fronta Místní výbor Klenčí pod Čerchovem

Datum vzniku: 1954

Datum zániku: 1990

Původcem archivního fondu Národní fronta – místní výbor Klenčí pod Čerchovem je Místní akční výbor Národní fronty Klenčí pod Čerchovem (MAV NF) a Místní výbor Národní fronty Klenčí pod Čerchovem (MV NF). MAV NF ani MV NF neměly vlastní sekretariát. V Klenčí pod Čerchovem se ke svým schůzím výbor Národní fronty scházel většinou v úřadovně místního národního výboru či v sále restaurace „U Hausnerů“, nebo hotelu „U nádraží“ v Klenčí pod Čerchovem.

Národní fronta, ustavená již na jaře 1945 na podkladě Košického vládního programu, se stala trvalou politickou základnou veřejného života. Pevnou organizační strukturu však dostala až po únoru 1948, kdy byly vytvářeny akční výbory Národní fronty všech stupňů.

MAV NF se ustavovaly ze zástupců všech složek Národní fronty, tedy politických stran, celonárodních organizací a případně dalších složek, které v obci vyvíjely činnost, na základě delegačního principu.¹ Počet členů MAV NF nebyl přesně stanoven, zprvu však neměl být větší než dvanáct. Určoval se podle počtu organizací a složek v obci a podle velikosti obce. Vedoucí postavení v MAV NF měla Komunistická strana Československa (KSČ).

Funkce v MAV NF byly označovány jako „čestné“, zpravidla se volil předseda, místopředseda a jednatel MAV NF. Předseda měl za úkol svolávat schůze MAV NF, řídit práci MAV NF, udržovat styk s okresním akčním výborem Národní fronty (OAV NF) na různých aktivech a konferencích, místopředseda měl zastupovat předsedu v jeho nepřítomnosti a starat se o plnění plánu práce obce. Jednatel vedl kartotéku MAV NF, vyřizoval administrativu MAV NF, spolu s předsedou podepisoval odeslanou poštu, dohlížel na činnost masových organizací v obci, pořizoval zápisy ze schůzí MAV NF a zasílal je v opisech na OAV NF. Schůze MV NF se konaly obvykle jednou za měsíc.

Ustavující schůze Místního akčního výboru Národní fronty v Klenčí pod Čerchovem se konala za účasti několika členů všech místních společenských organizací činných v obci již 25. února 1948. OAV Domažlice schválil členy MAV NF Klenčí pod Čerchovem 8. března 1948, předsedou se stal Karel Zahoř (do MAV NF nemohli být přijati členové bez schválení OAV NF). Prvořadým úkolem MAV NF bylo provádět tzv. „očistu politického a veřejného života“ od „reakčních živlů“ a „nespolehlivých“ funkcionářů a očistit společnost od všech odpůrců KSČ. Nedostatečnou pravomoc k této činnosti akčních výborů Národní fronty legalizoval, v podstatě se zpětnou platností, zákon č. 213/1948 Sb., o úpravě některých poměrů na ochranu veřejných zájmů. MAV NF Klenčí pod Čerchovem prováděl výše zmiňovanou „očistu“ ve společenských organizacích, spolecích a politických stranách fungujících v obci, přičemž kontroloval ustavování jejich akčních výborů a učinil reorganizaci Místního národního výboru Klenčí pod Čerchovem. Mimo to MAV NF dohlížel na veškerý politický, veřejný a kulturní život v obci a řídil ho v duchu politiky Národní fronty. Zabýval se přípravou a organizací voleb do zákonodárných i zastupitelských sborů, pořádáním

---

¹ V sídle farností měl být do MAV NF kooptován ihned po založení farního výboru Katolické akce jako člen MAV NF také jeden jeho zástupce.

celonárodních oslav v obci a kontrolou výrobních zemědělských plánů a kontingentních dodávek. Schůze MAV NF se konaly z počátku zhruba jednou za týden, později se interval schůzí postupně prodloužil téměř na jeden měsíc.

Akční výbory ukončily svoji činnost během roku 1954 v souvislosti s dokončením „očisty“ a s tehdy připravovanými volbami do národních výborů. Jejich organizační strukturu založenou na územním principu převzaly výbory Národní fronty různých stupňů.² Víceméně se jednalo pouze o formální změnu, postupně z názvů akčních výborů Národní fronty vymizelo označení „akční“. V důsledku vývoje a ustálení politických poměrů se i MAV NF Klenčí pod Čerchovem během roku 1954 přeměnil na Místní výbor Národní fronty Klenčí pod Čerchovem.

Postavení Národní fronty v politickém systému republiky upevnila nová ústava Československé socialistické republiky z 11. července 1960,³ kde je Národní fronta charakterizována takto: „Národní fronta Čechů a Slováků, v níž jsou sdruženy společenské organizace, je politickým výrazem svazku pracujících měst a venkova, vedeného Komunistickou stranou Československa.“

Začátkem šedesátých let dvacátého století ukončila většina MV NF na domažlickém okrese svoji činnost. Do roku 1968 jich pracovalo na okrese pouze devět, většinou šlo o městské výbory Národní fronty a MV NF ve větších obcích. V Klenčí pod Čerchovem, jako jedné ze střediskových obcí okresu,⁴ tak MV NF činnost nepřerušil a pracoval až do roku 1990. Postupné změny politické situace se odrážely i v činnosti Národní fronty. Po událostech zvaných „Pražské jaro“ byl 13. září 1968 přijat zákon o Národní frontě, umožňující existenci a činnost jen těm politickým stranám a organizacím, které jsou sdruženy v Národní frontě.⁵ Na základě tohoto zákona Ústřední výbor Národní fronty České socialistické republiky vytvořil „Statut Národní fronty České socialistické republiky“, který definoval principy činnosti a organizační strukturu organizace. Nejprve došlo k rozšíření a přestavbě stávajících MV NF ve větších obcích a postupně se opět ustavovaly MV NF i v menších obcích.⁶

Shora zmiňovaný zákon o Národní frontě neplatil dlouho, v prosinci roku 1970 byl zrušen zákonem č. 146/1970 Sb.,⁷ neboť úloha Národní fronty Čechů a Slováků byla v podstatě zakotvena v Ústavě Československé socialistické republiky. Zrušením zákona zanikla také platnost „Statutu Národní fronty České socialistické republiky“. Statut nahradil dokument nazvaný „Národní fronta Československé socialistické republiky a hlavní principy její činnosti“, který schválila 27. ledna 1971 celostátní konference Národní fronty Československé socialistické republiky. Platil až do ukončení činnosti Národní fronty. Činnost Národní fronty se měla soustředit (pod vedením KSČ) na získávání a politické sjednocování tříd a společenských vrstev sdružených ve společenských organizacích a v politických stranách. Současně Národní fronta sjednocovala a koordinovala jejich všeobecnou politickou činnost v souladu s programem a usneseními KSČ.

V roce 1988 se MV NF Klenčí pod Čerchovem skládal z osmnácti členů, z toho pět členů tvořilo předsednictvo. Funkci předsedy zastával Ivan Sádovský.⁸ Činnost MV NF se

² Nejvýše stál ústřední výbor, jemu byly podřízeny krajské výbory a městské výbory Prahy, těm podléhaly okresní výbory a okresním výborům městské, obvodní a místní výbory Národní fronty.

³ Ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky.

⁴ Na základě zákona č. 36/1990 Sb., o územním členění státu, se Klenčí pod Čerchovem stalo od 1. července 1960 střediskovou obcí pro obec Klenčí pod Čerchovem s osadou Capartice a nově pro obec Černá Řeka s částí Jindřichova Hora.

⁵ Zákon č. 128/1968 Sb., o Národní frontě.

⁶ K 30. září 1973 jich na domažlickém okrese bylo ustaveno čtyřicet šest.

⁷ Zákon č. 146/1970 Sb., kterým se ruší zákon č. 128/1968 Sb., o Národní frontě.

⁸ Funkci předsedy MV NF Klenčí pod Čerchovem převzal Ivan Sádovský 9. dubna 1987 od Karla Bendy, jenž tuto funkci zastával od 20. února 1977. Jeho předchůdcem byl dlouhá léta (minimálně od počátku šedesátých let) Jakub Frei.

řídila plánem práce, orientovala se především na plnění volebního programu NF, plnění závazků akce „Z“, přípravu celostátních oslav a spolupráci s místním národním výborem. S místním národním výborem spolupracoval MV NF velice úzce (předseda místního národního výboru zastával současně funkci místopředsedy MV NF), svolával společná zasedání s radou místního národního výboru, na nichž se řešily zejména otázky rozvoje obce. Činnost MV NF každoročně projednávala také Vesnická organizace KSC Klenčí pod Čerchovem. Z jednotlivých zasedání MV NF Klenčí pod Čerchovem, která se konala jednou měsíčně, byly pořizovány zápisy a v opise zasílány Okresnímu výboru Národní fronty v Domažlicích. Při MV NF pracoval mírový aktiv, skládal se ze tří členů. Zajišťoval zejména organizaci mírového ohně u příležitosti Mezinárodního dne dětí a zpracovával a odesílal rezoluce na podporu míru. Na Fond míru a solidarity přispívala většina společenských organizací v obci. Společenské organizace předkládaly MV NF své individuální závazky, jejichž nejčastějším obsahem bylo plnění volebního programu NF, zabezpečení společensko-politické a kulturní činnosti či pomoc v zemědělství.

V souvislosti s politickým vývojem v Československu po 17. listopadu 1989 došlo zákonem č. 135/1989 Sb.⁹ ke zrušení článku čtyři Ústavy Československé socialistické republiky z roku 1960 o vedoucí úloze KSC a článek šest byl upraven tak, že „Národní fronta je politickým výrazem svazku národů a národností, sociálních vrstev a zájmových skupin. Mohou se v ní sdružovat politické strany, společenské a zájmové organizace“.

Ústřední výbor Národní fronty Československé socialistické republiky ukončil rozhodnutím organizací v něm sdružených činnost 7. února 1990. Národní fronta jako celek tímto dnem zanikla, její majetek připadl státu. Nižší složky byly uvedeny do klidového stavu a v průběhu roku 1990 svou činnost také ukončily.¹⁰ Činnost ukončil v roce 1990 i MV NF Klenčí pod Čerchovem.

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Archivní fond Národní fronta – místní výbor Klenčí pod Čerchovem vznikl v roce 2018 přesunutím části archivního fondu Národní fronta – okresní výbor Domažlice (EL NAD 551). Při pořádání archivního fondu Národní fronta – okresní výbor Domažlice zpracovatelka přesunula do nově vzniklého archivního fondu Národní fronta – místní výbor Klenčí pod Čerchovem dvě úřední knihy z let 1948–1968 a jeden karton spisů z let 1950–1951 (č. j. SOAP/010-0611/2018). Jednalo se o materiál, který pocházel z přímé činnosti MAV NF a MV NF Klenčí pod Čerchovem.

Ukládání vyřízených písemností orgánů Národní fronty se řídilo „Dohodou mezi Ústředním výborem Národní fronty České socialistické republiky a Ministerstvem vnitra České socialistické republiky (archivní správou)“ z roku 1978 a „Skartačním plánem pro uschovávání a vyřazování písemností orgánů Národní fronty“. O uložení dokumentů MAV NF a MV NF Klenčí pod Čerchovem či o jejich případných ztrátách nejsou k dispozici žádné informace.

Původce pravděpodobně neměl žádný spisový plán a archiválie nenesou žádné stopy ukládacího systému. Na zlomku dochovaných spisů se neobjevují žádná prezentační razítka. Zvláště původce ukládal zápisy ze schůzí.

---

⁹ Ústavní zákon č. 135/1989 Sb., kterým se mění ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky.

¹⁰ Dne 20. září 1990 schválilo Federální shromáždění ústavní zákon č. 376/1990 Sb., kterým se mění Ústava České a Slovenské Federativní Republiky, ve znění pozdějších předpisů. V tomto zákoně je článek o existenci Národní fronty zcela vypuštěn, uvádí pouze článek o vypořádání majetku, který spravovala bývalá Národní fronta.

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Archivní fond Národní fronta – místní výbor Klenčí pod Čerchovem obsahuje archiválie z let 1948–1968.

Formální zpracování inventáře odpovídá metodickému pokynu ředitele Státního oblastního archivu v Plzni pro zpracování archiválií a tvorbu archivních pomůcek č. j. SOAP/006-0767/2010 z 12. března 2010 s přihlédnutím k dodatku metodického pokynu z roku 2014 č. j. SOAP/006-01300/2014 a metodickému návodu č. 1/2013 odboru archivní správy a spisové služby Ministerstva vnitra, kterým se vydávají nová Základní pravidla pro zpracování archiválií č. j. MV-46913/AS-1/AS-2013.

Inventární seznam se člení na dvě oddělení: orgány MAV NF a MV NF a úřední agenda MAV NF. Do oddělení orgány MAV NF a MV NF jsou zařazeny zápisy ze schůzí MAV NF a MV NF, pozvánky a prezenční listiny přítomných na schůzích MAV NF. Ostatní archiválie jsou zařazeny do oddělení úřední agenda MAV NF a jsou uspořádány obvyklým způsobem podle evidenčních jednotek. Inventární jednotku tvoří v inventárním seznamu soubor zápisů, věcná skupina archiválií v podobě aktového materiálu za celé dochované časové období, nebo jednotlivá kniha. Rozlišení typu archiválie odpovídá také příslušná evidenční jednotka.

Při současném pořádání nebyly z důvodu přehodnocení významu či multiplicity vyřazeny žádné archiválie.

Archivní fond Národní fronta – místní výbor Klenčí pod Čerchovem je z hlediska úplnosti stavu zachování archiválií označen jako torzovitý. Z významných archiválií v něm zcela chybějí zápisy ze schůzí MAV z let 1953–1954 a zápisy ze schůzí MV NF z let 1955–1961 a z let 1969–1990. Nedochovaly se podací protokoly a ani téměř žádné spisy. Fyzický stav archiválií je dobrý, archiválie nejsou poškozeny. Jazykem archiválií je čeština.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

Nejvýznamnější archiválie archivního fondu Národní fronta – místní výbor Klenčí pod Čerchovem představují zápisy ze schůzí MAV NF a MV NF (inv. č. 1–2). Přestože jsou velice mezerovité, odráží se v nich činnost Národní fronty v obci. Pro utvoření ucelenějšího obrazu o jejím fungování v Klenčí pod Čerchovem je nezbytné ke studiu využít archivní fond Národní fronta – okresní výbor Domažlice (EL NAD 551). MV NF se řídily usneseními OV NF, plnily jeho úkoly a zasílaly mu zprávy o činnosti. V archivním fondu Národní fronta – okresní výbor Domažlice můžeme proto dohledat například zápisy ze schůzí MV NF, které zasílal OV NF na vědomí, plány práce, informace o schvalování MV NF a jejich členů či zprávy o činnosti. Pod inv. č. 282 jsou uloženy kopie zápisů MV NF Klenčí pod Čerchovem z let 1969–1989, vyjma roku 1971.

MV NF Klenčí pod Čerchovem úzce spolupracoval s Místním národním výborem Klenčí pod Čerchovem, proto je potřeba věnovat pozornost také archiváliím uloženým v archivním fondu Místní národní výbor Klenčí pod Čerchovem (EL NAD 189) a vzhledem k vedoucí úloze KSČ v Národní frontě popřípadě archivnímu fondu KSČ – okresní výbor Domažlice (EL NAD 574).

V souvislosti s ochranou osobních údajů¹¹ je třeba upozornit především na archiválie uložené pod inv. č. 6, které obsahují mimo jiné data narození.

---

¹¹ Podle zákona č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů a zákona č. 111/2019 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o zpracování osobních údajů.

V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky

Ve Státním okresním archivu Domažlice se sídlem v Horšovském Týně archivní fond Národní fronta – místní výbor Klenčí pod Čerchovem uspořádala a archivní pomůcku sestavila v roce 2019 Monika Žáčková.

Horšovský Týn dne 26. 9. 2019

Monika Žáčková

Seznam použitých pramenů a literatury

Prameny

Státní okresní archiv Domažlice se sídlem v Horšovském Týně, fond *Národní fronta – okresní výbor Domažlice*: kar 7, inv. č. 69.

Státní okresní archiv Domažlice se sídlem v Horšovském Týně, fond *Národní fronta – okresní výbor Domažlice*: kar 76, inv. č. 282.

Státní okresní archiv Domažlice se sídlem v Horšovském Týně, fond *Národní fronta – okresní výbor Domažlice*: kar 79, inv. č. 291.

Literatura

BĚLINA, Pavel a kol. *Kronika Českých zemí*. Praha : Fortuna Print, 1999.

ČAPKA, František. *Dějiny zemí Koruny české v datech*. Praha : Libri, 1999.

GARKISCH, Miloš – TOPINKA, Jiří. *Národní fronta – okresní výbor Beroun 1948–1990 : inventář* [tiskem nepublikovaná archivní pomůcka č. 83]. Státní okresní archiv Beroun, 2010 [online], [cit. 2017–01–12]. Dostupné z <<http://soapraha.bach.cz/mrimage/soapraha/proxy/cz/archives/soap/CZ-221202010/inventare/dao/documents/OVNFBeroun.pdf>>.

K práci místních a městských výborů Národní fronty : metodická pomůcka. Praha : Ústřední výbor Národní fronty ČSSR, 1987.

KAPLAN, Karel. *Národní fronta 1948–1960*. Praha : Academia, 2012.

MATOUŠEK, Stanislav – TRÁVNÍČEK, Tomáš. *Národní fronta ČSSR v období budování socialistické společnosti*. Praha : Svoboda, 1989.

MLÝNSKÝ, Jaroslav. *Únor 1948 a akční výbory Národní fronty*. Praha : Academia, 1978.

PEŠTÁK, Michael. *Národní fronta – krajský výbor Plzeň (1939) 1948–1990 : inventář* [tiskem nepublikovaná archivní pomůcka č. 610]. Státní oblastní archiv v Plzni, 2007.

ŽÁČKOVÁ, Monika. *Místní národní výbor Klenčí pod Čerchovem (1939) 1945–1990 : inventář* [tiskem nepublikovaná archivní pomůcka č. 353]. Státní okresní archiv Domažlice se sídlem v Horšovském Týně, 2012.

Seznam použitých zkratek

akce „Z“	akce zvelebení
AP	archivní pomůcka
bm	běžný metr
č.	číslo
č. j.	číslo jednací
ČSSR	Československá socialistická republika
EL NAD	evidenční list Národního archivního dědictví
evid. jedn. č.	evidenční jednotka číslo
inv. č.	inventární číslo
kar	karton
KSČ	Komunistická strana Československa
MAV NF	místní akční výbor Národní fronty
MV NF	místní výbor Národní fronty
NF	Národní fronta
OAV NF	okresní akční výbor Národní fronty
Sb.	Sbírka zákonů
SOAP	Státní oblastní archiv v Plzni
ukn	úřední kniha

Inventární seznam

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn. č.
---------	-------	---------------	----------------

1. Orgány MAV NF a MV NF

1	Zápisy ze schůzí MAV NF Klenčí pod Čerchovem 10. 3. 1948 – 18. 4. 1952	1948–1952	ukn 1
2	Zápisy ze schůzí MV NF Klenčí pod Čerchovem 14. 1. 1962 – 8. 9. 1968	1962–1968	ukn 2
3	Pozvánky a prezenční listiny přítomných na schůzích MAV NF Klenčí pod Čerchovem	1949–1950	kar 1

2. Úřední agenda MAV NF Spisy

4	Oběžník OAV NF Domažlice pro MAV NF (úkoly pro NF v měsících říjnu a listopadu 1951)	1951	kar 1
5	Evidence členů MAV NF Klenčí pod Čerchovem	1950	kar 1
6	Seznam matek početných rodin (včetně počtu dětí, dat narození, bydliště)	1950	kar 1
7	Štafetový běh 28. 10. 1950 (směrnice)	1950	kar 1

Název archivní pomůcky:	Národní fronta – místní výbor Klenčí pod Čerchovem
Značka archivního fondu:	NF MV Klenčí pod Čerchovem
Časové rozmezí:	1948–1968
Počet evidenčních jednotek:	3 (2 úřední knihy, 1 karton)
Počet inventárních jednotek:	7
Rozsah v bm:	0,11 bm
Stav ke dni:	26. 9. 2019
Zpracovatel(é) archivního fondu:	Monika Žáčková
Zpracovatel(é) archivní pomůcky:	Monika Žáčková
Počet stran:	12
Počet exemplářů:	4
Schválil:	Mgr. Radka Kinkorová dne 26. 9. 2019 – č. j. SOAP/10-527/2019